

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Quibusdam præmissis difficultas proponitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

Sed alia potentia interdum resistunt moti & applicationi voluntatis, ut patet in intellectu, qui interdum non sinit se applicari à voluntate ad considerationem alicujus objecti, sed ipsa invita & renitente ad alia distrahitur: Ergo signum est potentia animæ non moveri à voluntate, ratione sympathiæ & colligationis, sed per aliquid eis realiter à voluntate impressum, cujus impulsus aliquando superatur à resistentia illarum potentiarum.

9. Non est etiam omitendum, ex motione & applicatione voluntatis redundare in potentias inferiores quandam perfectionem intrinsecam, aliquem scilicet modum libertatis, quem non haberent, si non moverentur ab illa; ex quo fit quod appetitus inferior sit subjectum virtutum moralium infusarum, ut in tractatu de virtutibus ostendimus: difficile autem id potest intelligi & explicari, nisi admitatur aliquid reale in potentis inferioribus, ex motione & applicatione voluntatis derivatum, quod eleventur ad operationem, propriam virtutem specificam excedentem: Ergo voluntas potentias inferiores movet & applicat ad suos actus, per impressionem alicujus virtutis aut impulsus, & non ex vi solius naturalis sympathiæ & colligationis quam habet cum illis, ex eo quod in eadem anima conjungantur & radicentur.

10. Dico ultimum: Voluntas non solum alias potentias, sed etiam seipsam movet quoad exercitium. Est etiam D. Thomæ art. 3. hujus questionis.

Probat in argumento *sed contra*: quia voluntas est domina sui actus, & in ipsa est velle & non velle. In corpore probat hoc discursu: Ita se habet finis in appetibilibus, sicut principium in intelligibilibus: Sed intellectus per hoc quod cognoscit principium, reducit seipsum de potentia in actum, & movet seipsum ad cognoscendas conclusiones: Ergo similiter voluntas ex eo quod vult finem, reducit seipsam & movet ad volendum ea quæ sunt ad finem.

11. Dices: Si voluntas moveret seipsam, esset in continuo motu: Sed hoc est falsum: Ergo & illud. Probat sequela: Nam mobile movetur ad presentiam sui moventis: Sed voluntas est semper sibi præsens: Ergo si moveat se, semper movebitur.

Respondedo, negando sequelam. Ad probationem dico cum D. Thoma hic in resp. ad 2. quod voluntas non est semper sibi præsens in ratione motivi: quia non semper adest actualis volitio, per quam seipsam movet ad electionem mediorum. An verò ad primam etiam volitionem finis se moveat, dicemus articulo sequenti.

ARTICULVS II.

An in prima volitione finis voluntas seipsam moveat?

S. I.

Quibusdam præmissis difficultas proponitur.

12. NOTANDVM primò: Volitionem finis posse dici primam, vel simpliciter & respectu totius vitæ, quam scilicet homo elicit dum primò pervenit ad usum rationis, vel solum secundum quid, & in aliquo ordine seu negotio; quam nimirum in aliquo negotio tractan-

do aliquis primò habet, ut dum quis incipit velle sanari, aut bellum gerere, vel ingredi religionem: & hæc intentio aliquando habet connexionem cum aliis actibus antecedentibus: interdum verò nullum supponit actum priorem, cum quo formaliter aut virtualiter connectatur.

Notandum secundò: Duobus modis posse intelligi, voluntatem se movere in finem: Primò largè & communiter, per hoc scilicet quod producit actum tendentem in finem; quod contingit, cum regulatur per cognitionem finis, formaliter ut finis est. Secundò strictè & propriè, cum nimirum non solum producit actum tendentem in finem, sed etiam per actum præcedentem se applicat ad illum. Et de hac motione loquimur in præsentem, non verò de alia; cum certum sit in prima intentione finis voluntatem dirigi à cognitione finis, & tendere in illum formaliter quæ talis est. Unde.

Notandum tertio: Aliud esse in actibus voluntatis, liberè elicere actum, & aliud deliberatè se habere ad illum. Nam ad liberè elicendum actum, sufficit quod voluntas illum eliciat cum dominio & indifferentia, saltem in exercitio, ita quod nec ex meritis objecti, nec ex aliqua causa effectivè influente, aut judicio proponente necessitetur ad unum. Ad hoc autem ut deliberatè procedat, oportet quod fiat ex consilio & deliberatione rationis, & quod voluntas ex aliquo priori actu se reducat in alium. His præmissis,

Dux se offerunt difficultates breviter hic discutendæ. Prima est, an homo in prima intentione finis, quam habet initio vitæ moralis, dum primò pervenit ad usum rationis, per consilium & deliberationem rationis se moveat, vel ad illam à Deo specialiter moveatur & applicetur? Secunda, an voluntas indigeat hac speciali motione & applicatione Dei, nedum initio vitæ, quantum ad primum actum simpliciter, sed etiam pro omni primo actu, seu negotio quod homo de novo incipit.

Ratio dubitandi pro una parte est, quia si solum pro primo actu totius vitæ Deus debet movere instinctu suo voluntatem, ruit fundamentum quo D. Thomas hic art. 4. probat necesse esse voluntatem moveri ab aliquo exteriori principio: scilicet quia cum voluntas non semper sit in actu, sed quandoque in actu, quandoque in potentia, non potest semper seipsam reducere de potentia in actum, sed necesse est ponere quod in primum actum moveatur & applicetur ab aliquo exteriori movente. Hic autem discursus procedit in quolibet primo actu, & negotio quod homo incipit: nam sicut ad primum actum simpliciter, non supponitur in voluntate aliquid ex quo se moveat, ita nec in primo actu cujuscumque negotij: Ergo nedum in primo actu simpliciter, & initio vitæ, sed etiam in quolibet negotio, debet specialiter à Deo moveri.

Nec valet respondere, ad primum actum cujuscumque negotij præsupponi primum actum circa finem simpliciter ultimum, ex quo possit voluntas se applicare ad finem particularem in hoc particulari negotio. Non valet, inquam, quia finis particularis interdum est contrarius fini ultimo simpliciter, cujus intentio præexistit, ut contingit quando aliquis primò se convertit ad Deum, postea verò fertur in aliquem finem malum particularem, aut e contra: Ergo tunc saltem non potest dici quod voluntas se moveat ex

præsupposita intentione finis ultimi, ad quem A
primò fuerat conversa.

18. Ex alia verò parte, si in quolibet primo actu
cujusvis negotij occurreris, debet voluntas à
Deo moveri per instinctum specialem, sequitur
maximum inconveniens, videlicet nullam
finis noviter occurrentis volitionem posse esse
peccatum, aliàs peccatum Deo ut causæ tribue-
retur: unde in tractatu de Angelis docuimus
primam Angeli volitionem non potuisse esse ma-
lam & peccaminosam, quia erat à Deo ut spe-
ciali motore: At negari non potest voluntatem
posse multoties incipere operari peccando, &
intendendo malum aliquem finem; deliberatio
enim quam præsupponit peccatum, non neces-
sariò debet esse consultatio cum inquisitione,
quæ propriè consilium dicitur, sed sufficit quòd
sit perfecta cognitio, quæ ad libertatem requir-
tur, quæ cognitio potest supponi ad intentio-
nem finis particularis, ut de se patet: Ergo ad
intentionem cujuscumque finis particularis,
noviter occurrentis, non potest voluntas spe-
cialiter moveri & applicari à Deo.

S. II.

Difficultas proposita resolvitur.

19. Dico breviter: Prima intentio finis, quam
homo elicit initio vitæ moralis, dum primò
pervenit ad usum rationis, à Deo ut specia-
li motore procedit: in reliquo autem vitæ tem-
pore, quando nova negotia incipiunt, novus-
que finis intenditur, aliquando incipit homo
operari ex speciali Dei motione & instinctu,
aliquando verò seipsum applicat ex aliquo actu
præsupposito, formaliter aut virtualiter per-
manenti.

20. Probatur prima pars: Ut voluntas moveret se
quoad exercitium in prima volitione finis, quam
homo elicit initio vitæ, deberet esse in actu res-
pectu illius: Sed voluntas non potest intelligi
esse in actu respectu talis volitionis: Ergo in illa
non potest se movere, sed debet specialiter à
Deo moveri. Major est certa: nam unumquod-
que intantum movet, in quantum est in actu: Ergo
nihil potest se movere ad illud, respectu cu-
jus non est in actu, sed in potentia. Minor verò
probatur: quia volitio illa, cum sit omnium pri-
ma, nullam aliam præsupponit, per quam vo-
luntas constituatur in actu, & se reducat de po-
tentia in actum.

21. Confirmatur & magis illustratur hæc ratio:
Idcirco ad electionem mediorem voluntas mo-
vet seipsam, quia supponitur jam in actu per
intentionem finis: Cum ergo ad primam simpli-
citer finis volitionem nullus actus supponatur
(nam ipsa est primus actus voluntatis) non po-
test seipsam voluntas ad illam movere, sed debet
moveri ab aliquo principio extrinseco actuali:
sicut animal movet quidem se multipliciter, me-
diante motu cordis; ad ipsum verò motum cor-
dis non se movet, sed movetur ab Authore na-
turæ; quia cum sit primus omnium motuum vi-
taliū, non præsupponit alium, ex quo animal
ad illum se applicet.

22. Confirmatur ampliùs: Ita se habet finis res-
pectu voluntatis, sicut principium respectu in-
tellectus: Sed intellectus in assensu primorum
principiorum non se movet, sed movetur ab
Authore naturæ: Ergo & voluntas in prima
intentione finis non se movet, sed à Deo ut

speciali motore applicatur & movetur.

Ex quo inferes, Deum duobus modis cum
voluntate ad illum actum concurrere. Primò in
ratione agentis universalis, eam ad illum præ-
determinando, eo modo quo in sententia Tho-
mistarum prædeterminat omnes causas secundas
motione quadam generali, per quam attingit
in illarum operationibus & effectibus existen-
tiam, actualitatem, bonitatem transcendentem,
aliaque rationes divinæ omnipotentia per se
primò correspondentes, & in Deum ut in pri-
mam causam & ultimum finem reducibiles. Sec-
undò in ratione agentis particularis, eam spe-
cialiter applicando ad primam illam intentio-
nem; eo proportionali modo, quò ipsa se ap-
plicat ad electionem, & ad alios actus circa ea
quæ sunt in finem. Unde sicut voluntas se appli-
cat ad ea quæ sunt ad finem, ex vi actualis illius
& practicæ cognitionis, quam vocamus impe-
rium, ut infra ostendemus: ita applicatur à
Deo ad primam intentionem finis, mediante
aliqua cognitione practicâ & actuali, ab ipso
specialiter causatâ, quæ *instinctus* appellatur,
& quæ supplet vices imperij, ut colligitur ex
D. Thoma infra qu. 17. art. 5. ad 3. ubi ait: *Cum
imperium sit actus rationis, ille actus imperatur
qui rationi subditur: primus autem voluntatis
actus ex rationis ordinatione non est, sed ex in-
stinctu naturæ, aut superioris causæ, ut supra di-
ctum est, & ideo non oportet quòd in infinitum
procedatur.*

Secunda pars conclusionis, quæ asserit quòd
etiam in decursu vitæ, dum homo nova nego-
tia incipit, novumque finem intendit, sæpè à
Deo specialiter movetur & applicatur, patet:
Tum quia interdum intentio illa est supernatu-
ralis, & à gratia operante, cujus effectus sunt à
voluntate, non se movente, sed mota à Deo (tes-
te D. Thoma infra qu. 111. art. 2.) ut dum quis
subitò movetur ad fidem, vel ad pœnitentiam.
Unde idem S. Doctor hic art. 6. ad 3. *Deus inter-
dum specialiter movet aliquos ad aliquod deter-
minare volendum, quòd est bonum; sicut in his
quos movet per gratiam.* Tum etiam, quia ut do-
cet Caietanus t. p. quæst. 82. art. 4. Deus, etiam
ut auctor naturæ, ad demonstrandam particu-
larem providentiam quam habet de natura intel-
lectuali, aliquando movet hominem ad opera
de quibus antea non cogitaverat, putà ad quæ-
rendum thesaurum, ad insequendos hostes, &c.
Quare Machab. 4. dicitur: *Incidit illis bonum
consilium.* Et Aristoteles libro 7. Ethic. ad Eu-
demium cap. 18. asserit primam bonam volunta-
tem esse à bona fortuna: ex quo inferit D. Tho-
mas hic art. 4. in calce corporis articuli, quòd
*neesse est ponere, quòd in primum motum vo-
luntatis voluntas prodeat ex instinctu alicujus
exterioris moventis.* Ubi non loquitur de voli-
tione quæ est prima simpliciter, sed de illa quæ
est prima in aliquo ordine vel serie; ut patet
exemplò sanitatis quòd adducit, asserens quòd
dum aliquis incipit velle sanari, movetur à Deo,
quia ad hunc actum non supponitur consilium
aut deliberatio: Ergo non solum ad primum
actum totius vitæ, sed etiam in decursu vitæ,
dum homo nova negotia incipit, interdum spe-
cialiter movetur & applicatur à Deo.

Tertia denique pars, quæ asserit hominem in
inceptione cujuscumque negotij, & intentione
cujuscumque finis particularis, non agi speciali
Dei motione & instinctu, sed interdum ad illam
se